

הכנסת התשיעית: מאז קום המדינה לא היתה כנסת גדועה יותר

מאחד את חבריו אלא הרצון המשותף לקבל חלק מן העוגה של השלטון. לולא כן — מה עושים במפלגה אחת שלושת האבריים הקיצוניים של ארץ-ישראל השלמה — מאיר זורע, דן טולקובסקי ואיסר הראל — עם יונים כמו אמנון רובינשטיין! מה עושה אוסף מוזר זה של קציני מיטרה וש"ב במחיצה אחת עם הלוחמים המושבעים למען מדינה ליברלית?

האם יש אבסורד גדול יותר מאשר תנועה שסיסמתה העיקרית היא, "שינוי" — ושהיא העתק נאמן של כל הליקויים של המימסד הקיים, הנמצא בשלב של הסתגלות? האם לא ברור מראש כי סיעה זו תיכנס לקואליציה הבאה (עם המערך או עם הימין, לפי ההזדמנות) ותהפוך לחלק בלתי-נפרד של המימסד הישן? היומרה המנוחכת של רשימה זו, להרכיב את הממשלה הבאה" אך מדגימה את חוסר-רצינותה הגמורה. זוהי דרכם הפסולה של פוליטיקאים מסוג ג' המבטיחים את הכל לכל ערב בחירות. מוטב לרשימה זו להיכנס למערכת-הבחירות הראשונה שלה בצניעות, הראוייה לה, להשיג הישג של ממש, ורק לאחר מכן להכריז הכרזות. כפי שיעץ המלך התנ"כי: אל יתהלל חוגר כמפתח.

ארץ-ישראל השנוייה

ב ים האבסורדים האלה, יש להקים אי של שפיות-הדעת. אם ניתן להקים חזית רחבה של כוחות שפויים — הרי יהיה זה הישג חשוב. תיקווה זו עדיין לא מתה, והיא ראוייה לכך שיעשה מאמץ עליון כדי להגשימה. אך הדבר לא יושג על-ידי הכרזות מפוצצות של רסיסי סיסים קטנים וכושלים, המצהירים כל שני וחמישי שהם מקימים או-טו-טו את האיחוד המייוחל — בשעה שאם לא תתגשם תיקווה זו, יש להקים בכנסת הבאה לפחות אי של רצון-טוב, ראש-חף של אופוזיציה לר-חמת. עשינו זאת בכנסת השישית והשביעית, ומאבקינו כבר הפכו חלק מתולדות הדמוקרטיה הישראלית. ידי-דים ויריבים מודים שלא היתה אייפעס סיעה כזו בי-כנסת, לפני או אחרי כן.

היעדרה של סיעה כזאת בכנסת הנוכחית זועק יום-יום באולם הריק של המליאה. התפקיד שנשמש מדייני, לפני שלוש שנים, נשאר ללא-בעלים. אין ספק כי הניסיון להחזיר סיעה כזאת לכנסת הבאה, בתנאים האבסורדיים שנוצרו עתה, הוא משימה קשה. יש אומרים: משימה בלתי-אפשרית.

אך לא השתמטנו מעולם ממשימות כאלה. לא נש-תמט גם הפעם. ניכנס למאבק בלי אשליות, בלי יומרות מטופשות, אך בלי פחד. נגיד את האמת אשר בליבנו, בפשטות ובלי מליצות, וניתן לציבור השפוי להכריע.

ברגע שהוא נרש — או הופרש — ממנה, היא הפכה ממשלה עלובה, גרועה, כושלת, חסרת-מעש. מסתבר כי יוסף בורג הוא בעיני עצמו אלוף היעילות והמעליונות — אלוף כה גדול, עד כי עצם פרישתו מן הממשלה מוריד אותה בבת אחת מאיגרא רמא לבירא עמיקתא.

אבסורד? אבסורד! כמוהו שמואל תמיר. הוא פרש מן הליכוד — ובאותו רגע הפך הליכוד, בפיו, מגואל-המדינה לערימת-זבל. איש לא הכריח את תמיר להצטרף לתנועת-חרות, ערב הבחירות של 1965, אחרי שקרא בפרהסיה: "אוי למדי-נה אם אתם תגיעו אייפעס לשלטון!" איש לא הכריח אותו להצטרף לליכוד, ערב הבחירות של 1973, אחרי שפרש קודם לכן מתנועת-חרות בטריקת-דלת רמה. את כל זה עשה בהתנדבות, מרצונו החופשי, ונימוקיו עימו. איך אפשר להתייחס ברצינות לדבריי-הקיסרוג של תמיר נגד מנחם בגין, אחרי שהצטרף אל דיגלו שלוש פעמים תוך 28 שנים? שלוש פעמים פעל תמיר למען בחירת בגין כראש-ממשלת ישראל — ועתה הוא מגלה, בפעם הרביעית, כי בגין הוא אסון לאומה.

אבסורד? אבסורד! עולה על כולם שימעון פרס. הוא מתייצב בראש האופוזיציה לשלטון הקיים. הוא מאשים את הממשלה של יצחק רבין בכל החטאים האפשריים, וטוען שהיא הובילה את המדינה למצב שיביא לכך שהמיפ-לגה השלטת בה תפסיד בבחירות.

אם כן, איך זה ישב בממשלה זו? כיצד זה הוא ממשך לשבת בה? מדוע לא פרש לפני שנתיים, כדי לשמש אלטרנטיבה ליצחק רבין במיפלגתו?

אבסורד! אבסורד!

יש משהו מגעיל למדי בכל המישחקים האלה. כי מתחבאת מאחריהם עובדה מכוערת ביותר: אותם ש-נהנו עד אתמול מן המישטר הקיים (והמישטר הקיים כולל את הליכוד) מתיימרים עתה לעמוד בראש האופוזיציה נגדו. הם דומים לאיש העושה מעשי זימרי והתובע לעצמו שכר של פינחס.

הסופרמארקט החדש

אבסורד מסוג אחר לגמרי מופיע בתנועות ה-"חדשות" — ובראש בתנועתו של ייגאל ידן. הריקבון וההסתאבות של המימסד הקיים מתבטאים קודם-כל בקיומן של מיסגרות מיפלגתיות, שאין בפינהן תשובה ברורה לאתגרים הגורליים של המדינה, ושאינן אלא התאחדויות של בעלי-שררה או שואפי-שררה. זוהי התופעה הקרוייה, בפי העם, "סופרמארקט" — מיפלגה יש בה ניצנים ויונים, ריאקציונרים ושוחרי-רפורמה, בעלי כל הדעות על כל עניין, ששום דבר אינו מאחד אותם אלא השאיפה המשותפת לחלוקת-השלל.

מיפלגה כזאת היא מיסגרת טפילית, מפני שאין היא משרתת את המטרה העיקרית שלמענה קיימת מיפלגה במישטר דמוקרטי: לאפשר לציבור להכריע בין דעות שונות, ולהקים ממשלה שתגשים את דעת הרוב.

עתה בא ייגאל ידן ומציג בתרועה גדולה תנועה "חדשה" לגמרי — סופרמארקט חדש, ששום דבר אינו

של ארבעה חברי-כנסת זכתה בשני מקומות ליד שול-הן-הממשלה. שניים אלה התפטרו מן הכנסת, והכי-ניסו במקומם שני אחרים — כך ששישה עסקנים זכו במישרות לאומיות ובמשכורות מקופת המדינה, במקום שנבחרו ארבעה.

מבין שני השרים, האחד — גידעון האוזנר — היה שר בליתיק. עיסוקו הוגדר כ-"משתתף בוועדות-שרים". כלומר — אפס. כיו"ר אחת הוועדות הציע רפורמה ממשלתית מפליגה, שלא יצאה לפועל. (ביכלל יש להאזנר מזל-ביש. "חוק האוזנר" זכה בשעתו בפירסום-ענק, ולא נחקק. "רפורמת האוזנר" זכתה בפירסום דומה, ולא נתקבלה. קשה למצוא אף דבר משמעותי אחד, ויהיה קטן שבקטנים, שהיה קשור בשמו ושהטבע חותם ממשי על המדינה. זה אינו פוסל פעולת ח"כ — אך זה בוודאי פוסל פעולתו של שר.) משה קול, לעומת זאת, היה שר בעל תיק. ולדעת רבים, מוטב היה אילו לא היה בו מעולם.

הקונסנסוס במיקצוע התיירות הוא שמשה קול היה שר-תיירות גרוע שבגרוע — בערך ברמה של ג'ד יעקובי כשר-התחבורה. אין גבול לתלונות המוטחות בפניו על-ידי מלונאים, מדריכי-תיירות, גורמי-תחבורה ועוד. בטלויזיה נראה שהוא גיבור בעיני מזכירתו — אך נדמה שוהי המעריצה היחידה שלו.

בשום עניין חשוב לא היתה לשניים אלה דיעה נחרצת. על שום דבר לא לחמו בחירוף-נפש — לא על קדום, לא על חירות מכמיה דתית, לא על שלום. אבל הם היו פעילים מאד לקידום עסקיהם המיפ-לגתיים. תקציבים גדולים של מישרד-התיירות הועברו ליישובים ולמיפעלים של הל"ע. לצורך זה הקים השר-היונה התנחלויות ברמת-הגולן — ואלה נחפזו להקים "מיפעלי-תיירות" שנהנו מכספי המישרד של השר.

נכון, כל המיפלגות הקואליציוניות משתמשות במיש-רדיהן כדי להעביר את כספי המדינה לכיסי המיפלגה. כך עושים שרי העבודה, שרי מפי"ם, שרי המפד"ל (ויעוד איך! וגם שרי הל"ע. כמו כולם.

אבל, האם זוהי סיבה טובה כדי להשאיר את משה קול במישרד-התיירות?

(בצמרת המדינה נפוצה דיחה אכזרית על שני שרי הל"ע — בדיחה המזכירה כי האוזנר עלה לגדולה רק בזכות המיקרה, שאיפשר לו להופיע כתובע במישפט אייכ-מן. הבדיחה אומרת שיש לל"ע שני שרים — "אחד החי על המת ואחד המת על החי").

על כן — למי איכפת אם משה קול ממשיך לכהן כשר-התיירות וגידעון האוזנר כשר-בליתיק — ואם לא? אם הם רצו לברוח מן האוניה ברגע האחרון — האם לא מוטב היה להניח להם? מדוע צריכים להטריח בעניין זה את בית-המישפט העליון, שבוודאי יש לו עניי-נים חשובים יותר לענות בהם?

היורקים לתוך הבאר

א פחות אבסורדית תופעה אחרת, המתפשטת והולכת על פני הבמה כולה: תחרות היריקה של "פורשים" לתוך הבאר שממנה שתו אך אתמול. פתח בתחרות יוסף בורג. עוד אתמול היה שותף לממ-שלה שהיתה מצוינת, יעילה, מצליחה ורב-תפעלים — שהרי אם-לא-יכן לא היה משתתף בה.

לוי אשכול